

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL IAȘI

Iași, Str. Elena Doamna, nr. 1A, cod poștal 700398
telefon 0232-217808, fax 0232-255907, 0232-217808
e-mail ca-iasi@just.ro, operator de date cu caracter personal nr. 3067

Secția civilă

Nr. 1004/A/ 2015

MINUTA

***Întâlnirii judecătorilor de la Curtea de apel Iași și instanțele arondate,
pe probleme de practică judiciară neunitară în materie civilă,
aferentă trimestrului I /2015, conform art. 26 ind. 1 – art. 26 ind.
3 din H.C.S.M. nr. 387/2005***

La data de **02 aprilie 2015** a avut loc la sediul Curții de apel Iași, întâlnirea de lucru pe probleme de practică judiciară neunitară, semnalate în trimestrul I/2015, în materie civilă.

Au participat judecători din cadrul curții și al instanțelor arondate, conform procesului-verbal atașat.

Ședința a fost prezidată de d-nul judecător ..., vicepreședinte al Curții de apel Iași și de d-na judecător ..., președintele Secției civile de la Curtea de Apel Iași, care au supus dezbaterii problemele de drept soluționate în mod neunitar în materie civilă, în trimestrul I al anului 2015, în ordinea prezentării acestora în Studiul întocmit de președintele Secției civile.

1.1. Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 41 din Noul Cod de procedură civilă în cazul trimiterii cauzei spre rejudecare

a) Într-o opinie s-a susținut că în situația în care s-a dispus casarea cu trimitere spre rejudecarea fondului pentru că în prima fază instanța a soluționat cauza prin admiterea unei excepții procesuale prin care nu a fost pus în discuție fondul dreptului, nu intervine în mod automat incidența cazului de incompatibilitate prevăzut de art. 41 C.proc.civ., judecătorul nefiind obligat să formuleze cerere de abținere, iar aceasta să fie admisă. Astfel, urmează ca fiecare judecător, în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărui caz în parte, să aprecieze dacă și în ce măsură se aplică.

În sprijinul aceste opinii, se invocă și dispozițiile art. 99 alin. 6 din ROI, potrivit cărora: „Cauzele trimise spre rejudecare după desființare/casare revin la completul inițial investit. Dispozițiile art. 98 se aplică în mod corespunzător în situația existenței unui caz de incompatibilitate.” Prin urmare, nu este exclusă de plano posibilitatea ca același complet să judece cauza după trimiterea spre rejudecare a acesteia.

b) Într-o altă opinie se consideră că dispozițiile art. 41 C.proc.civ. constituie norme care reglementează incompatibilitatea absolută și sunt de ordine publică, fiind de strictă interpretare și aplicare, astfel încât, în cazul expus, judecătorul care a primit spre

soluționare cauza trimisă pentru rejudecare **este obligat** să formuleze cerere de abținere, iar aceasta trebuie să fie admisă, indiferent dacă s-a pronunțat anterior prin admiterea unei excepții prin care nu a fost pus în discuție fondul dreptului.

1.2. Temeinicia cererii de abținere a judecătorului, întemeiată pe dispozițiile art. 41 alin. 1 N.C.proc.civ., în cazul în care acesta a pronunțat o hotărâre prin care a soluționat o excepție procesuală

a) Într-o opinie (majoritară), atât timp cât art. 41 alin. 1 N.C.proc.civ. prevede o incompatibilitate absolută pentru judecătorul ce a pronunțat o hotărâre prin care a soluționat cauza, acesta devine incompatibil în cazul trimiterii cauzei spre rejudecare, indiferent dacă în rejudecare va mai trebui sau nu discutată și soluționată excepția procesuală respectivă.

b) Într-o altă opinie (minoritară), cazul de incompatibilitate absolută prevăzut de art. 41 alin. 1 N.C.proc.civ. este incident doar în situația în care, în rejudecare, instanța va trebui să discute din nou și să soluționeze excepția procesuală. În sprijinul acestei opinii, se invocă un argument de doctrină: „... pentru a deveni incompatibil, judecătorul trebuie fie să fi pronunțat hotărârea prin care s-a dezinvestit instanța, fie printr-o încheiere interlocutorie, să fi rezolvat unele situații juridice care, în urma apelului sau a recursului, se dezbat din nou în instanța de control judiciar respectiv care, prin efectul admiterii apelului sau al recursului și al anulării/casării, se dezbat din nou la instanța de fond ...” (Gabriel Boroș, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, București, 2015, p.63-64.)

Soluția propusă

Cazurile de incompatibilitate absolută sunt prevăzute de art. 41 din Noul Cod de procedură civilă: „(1) Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare.

(2) De asemenea, nu poate lua parte la judecată cel care a fost martor, expert, arbitru, procuror, avocat, asistent judiciar, magistrat-asistent sau mediator în aceeași cauză.”

Art. 235 teza a doua din Noul Cod de procedură civilă, intitulat **Încheieri preparatorii și interlocutorii**, arată că încheierile interlocutorii sunt „acelea prin care, fără a se hotărî în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase.”

Sunt încheieri cu caracter interlocutoriu:

- admiterea excepției lipsei de interes;
- respingerea prescripției dreptului la acțiune în sens material;
- încheierea de încuviințare în principiu a unei cereri de intervenție;
- încheierea prin care instanța a respins cererea vizând efectuarea procedurii înscrierii în fals împotriva unui înscris.

Judecătorul este incompatibil când a pronunțat o încheiere interlocutorie, întrucât s-a urmărit ca judecătorul să nu poată verifica, în calea de atac, legalitatea sau temeinicia propriei soluții.

Sintagma „s-a soluționat cauza” trebuie înțeleasă în sensul că judecătorul s-a pronunțat asupra fondului raportului juridic litigios ori a admis o excepție de fond.

Dacă s-a pronunțat în temeiul unei excepții de procedură:

- necompetență,

- perimare,
- lipsa dovezii calității de reprezentant
judecătorul nu este incompatibil pentru că prin admiterea excepției de procedură nu „s-a soluționat cauza”.

Cu atât mai mult, nu este incompatibil judecătorul care, la un moment dat, pe parcursul procesului, a admis excepția lipsei procedurii de citare și a dispus refacerea citării.

Această interpretare este în acord și cu art. 99 alin. 6 din R.O.I. potrivit cu care, cauzele trimise spre rejudecare după desființare/casare revin la completul inițial investit.

Dispozițiile art. 98 se aplică în mod corespunzător, în situația existenței unui caz de incompatibilitate.

Art. 41 C.proc.civ. stabilește incompatibilități absolute, evocând „imparțialitatea obiectivă”.

În cazurile prevăzute la art. 41 C.proc.civ. „neregularitatea” poate fi invocată în orice stare a pricinii” (art. 45 C.proc.civ.).

2. Timbrarea cererii de intervenție accesorie

a) **Într-o opinie** – majoritară – cererea de intervenție accesorie nu se timbrează, deoarece art. 34 alin. 3 din OUG nr. 80/2013 se referă doar la cererea de intervenție principală.

b) **Într-o altă opinie**, cererea de intervenție accesorie este supusă taxei judiciare de timbru, taxa urmând a fi stabilită având în vedere caracterul neevaluabil în bani al obiectului acestei cereri, potrivit dispozițiilor art. 27 din OUG nr. 80/2013. Astfel, dat fiind faptul că art. 34 alin. 3 din OUG nr. 80/2013 nu se referă decât la cererea de intervenție principală, nu se poate trage concluzia că intervenția accesorie este scutită de plata taxei judiciare de timbru, întrucât „...în această materie, scutirea de plata taxei judiciare de timbre trebuie să fie prevăzută expres de lege, neputând fi dedusă pe cale de interpretare” (Gabriel Boroș, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 111.).

Soluția propusă

Regula este aceea a timbrării acțiunii în justiție, excepțiile fiind posibile numai în măsura în care sunt stabilite de legiuitor.

Art. 29-30 din OUG nr. 80/2013, respectiv art. 10 din vechea lege a taxelor judiciare de timbru nr. 146/1997 a constituit obiectul excepției de neconstituționalitate. Curtea Constituțională prin decizia nr. 1039/12.07.2011 a respins excepția referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 146/1997, reținând în esență că accesul liber la justiție nu echivalează cu gratuitatea serviciului prestat de instanțele judecătorești.

Intervenientul accesoriu are o poziție subordonată părții în favoarea părții căreia intervine.

Cererea de intervenție accesorie nu este scutită de plata taxei judiciare de timbru – art. 29 – 30 din O.U.G. nr. 80/2013: „Orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru, potrivit legii, se taxează cu 20 de lei.”, opinie

împărtășită de majoritatea curților de apel din țară (Curtea de Apel București, Curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Timișoara).

3. Taxa judiciară de timbru pentru daune din contractul de asigurare – art. 15 lit. o din Legea nr. 146/1997, respectiv art. 29 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013

Prealabil trebuie menționat faptul că problema timbrajului a mai făcut obiectul ordinii de zi a ședințelor trimestriale de practică neunitară în materie civilă ale Curții de Apel Iași, însă judecătorii Secției civile de la Tribunalul Iași apreciază că se impune rediscutarea acesteia având în vedere în principal faptul că și la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție există practică neunitară în această materie – deciziile nr. 6631/26.11.2004 și nr. 3247/21.04.2005 ale Secției civile și de proprietate intelectuală, decizia nr. 1827/11.06.2014 a Secției I civile a ICCJ.

Pentru a opera scutirea de la plata taxei judiciare de timbru trebuie **să existe o cauză penală**, în sensul punerii în mișcare a acțiunii penale prin actul de inculpare în condițiile legii.

Pe de altă parte, împrejurarea că procesul penal a luat sfârșit în faza urmăririi penale – prin soluții de scoatere de sub urmărire penală și de neîncepere a urmăririi penale nu echivalează cu inexistența cauzei penale, fiind astfel justificată scutirea de la plata taxei de timbru.

Esențială pentru aplicarea scutirii de taxă de timbru este existența unei cauze civile care să derive dintr-o cauză penală. Existența doar a unor acte de cercetare penală sau a unei plângeri penale nu este suficientă, ci trebuie să existe o soluție din partea organelor de urmărire penală, chiar dacă s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale; legiuitorul a avut în vedere, în acest caz, acele ipoteze în care, în cadrul procesului penal, acțiunea civilă poate fi atașată acțiunii penale.

De asemenea, dispozițiile art. 15 lit. o) din Legea nr. 146/1997, respectiv art. 29 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 trebuie corelate cu dispozițiile Codului de procedură penală, cu observarea ***motivelor care au determinat scoaterea de sub urmărire penală sau neînceperea urmăririi penale și a autorității de lucru judecat a hotărârii penale cu privire la existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.***

a) Opinia unanimă a judecătorilor Secției civile de la Tribunalul Iași a fost în sensul că, pentru aplicarea dispozițiilor art. 15 lit. o) din Legea nr. 146/1997, respectiv art. 29 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013, nu este suficientă o simplă plângere penală adresată organelor de urmărire penală, ci este necesar să existe o legătură între cauza civilă și cauza penală și o soluție dată de organele de urmărire penală.

b) Practica neunitară la nivelul secției s-a conturat în sensul acordării scutirii doar în anumite cazuri de scoatere/încetare a procesului (fapta nu mai este prevăzută ca infracțiune, a intervenit decesul inculpatului, forța majoră, cazul fortuit etc.) și nu pentru toate soluțiile pronunțate în faza urmăririi penale (împăcarea părților).

Soluția propusă

Aplicarea dispozițiilor art. 29 lit. i) din OUG nr. 80/2013: „Potrivit dispozițiilor art. 24 lit. o) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 146/1997, art. 15 lit. o) (text reluat integral de art. 29 lit. i) din OUG nr. 80/2013 sunt scutite de plata taxelor judiciare de timbru, acțiunile și cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac privind cauzele penale, inclusiv despăgubiri civile pentru prejudiciile materiale sau morale

decurgând din acestea, formulate cu prilejul soluționării dosarului penal sau prin acțiune civilă separată, introdusă la instanța civilă potrivit vechiului Cod de procedură penală sau ca urmare a amnistiei intervenite în cursul procesului penal.

În prezent, art. 19 din Noul Cod de procedură penală, cât și art. 20 din Noul Cod de procedură penală prevăd în mod expres că: „(8) Acțiunea civilă care are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului și părții responsabile civilmente, exercitată la instanța penală sau la instanța civilă, **este scutită de taxă de timbru.**”

Totodată, potrivit art. 28 din Noul Cod de procedură penală „... Instanța civilă nu este legată de hotărârea definitivă de achitare sau de încetare a procesului penal în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite.”

Împrejurarea că procesul penal a luat sfârșit în faza urmăririi penale prin soluția de scoatere de sub urmărire penală sau de neîncepere a urmăririi penale nu echivalează într-adevăr cu inexistența cauzei penale, astfel că în aceste cauze sunt aplicabile dispozițiile art. 29 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013.

În acest sens este și decizia mai recentă a ÎCCJ, Secția I civilă, nr. 1827/11 iunie 2014.

Totodată, potrivit art. 397 N.C.proc.pen., în cazul în care a intervenit împăcarea părților în procesul penal art. 16 lit. g) N.C.proc.pen. și instanța penală lasă nesoluționată acțiunea civilă, persoana vătămată poate introduce acțiune în fața instanței civile (într-un anumit termen de 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii), acțiune căreia i se va aplica, din punct de vedere al taxei judiciare de timbru, regimul juridic al art. 29 lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013.

4. Termenul de exercitare a căii de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunțate în acțiuni formulate pe calea ordonanței președințiale atunci când instanța de fond ia act de renunțarea la judecata acțiunii

a) Într-o primă opinie (majoritară) s-a apreciat că termenul de exercitare a căii de atac este termenul special prevăzut de art. 999 alin. 1 C.proc.civ., respectiv 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor, motivat de faptul că, indiferent de soluția care se pronunță în astfel de acțiuni și de calea de atac prevăzută de lege relativ la soluția de a se lua act de renunțarea la judecată, se aplică termenul special de exercitare a căii de atac.

b) Într-o altă opinie s-a apreciat că termenul de exercitare a căii de atac a recursului este de 30 de zile, termenul general de exercitare a căii de atac, atâta timp cât art. 406 alin. 6 C.proc.civ. prevede o cale specială de atac în caz de renunțare la judecată, respectiv calea de atac a recursului, iar art. 999 alin. 1 C.proc.civ. prevede termenul special de exercitare a căii de atac de 5 zile doar în situația în care se exercită calea de atac a apelului, nu și a recursului.

Soluția propusă

Renunțarea la judecată înseamnă de fapt, renunțarea de către reclamant la cererea de chemare în judecată, la o cerere adițională, la o cerere incidentală prin care s-au formulat pretenții împotriva adversarului.

Renunțarea se poate face în scris sau verbal în fața instanței, poate fi făcută personal sau prin mandatar cu o procură specială.

Data de la care renunțarea la judecată își produce efectele este aceea la care ea a întrunit toate condițiile pentru validitatea ei, hotărârea având un caracter declarativ.

Deși apelul a devenit calea de atac obișnuită împotriva hotărârilor judecătorești,

există **hotărâri care pot fi atacate numai cu recurs**, în această categorie fiind și hotărârea prin care se constată **renunțarea la judecată – art. 406 alin. 6 N.C.proc.civ.**

Când renunțarea intervine în cursul judecării în prima instanță, instanța ia act de renunțare printr-o sentință, când renunțarea la judecată se face în apel sau în căile extraordinare de atac – printr-o decizie.

Art. 406 alin. 6 N.C.proc.civ. are caracterul unei norme speciale, prevalând față de dispozițiile de drept comun.

Ca atare, termenul de recurs prevăzut de art. 485 N.C.proc.civ. este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, recurs care se va judeca în conformitate cu art. 406 alin. 6 N.C.proc.civ. la instanța ierarhic superioară celei care a luat act de renunțare.

În ceea ce privește hotărârea prin care se ia act de renunțarea la judecată la instanța de recurs, art. 406 alin. 6 nu prevede expres posibilitatea exercitării unui recurs la recurs derogator de la prevederile art. 634 alin. 1 pct. 5 potrivit cărora sunt definitive hotărârile date în recurs.

Ca atare, hotărârea instanței de recurs prin care s-a luat act de renunțarea la judecată nu este susceptibilă de recurs.

Soluția că renunțarea la judecată se constată printr-o hotărâre supusă recursului (cu excepția renunțării la judecată în recurs) este împărtășită de majoritatea celorlalte curți de apel (Curtea de Apel București, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Bacău, curtea de Apel Târgu Mureș, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Ploiești).

5.1. Procedura de soluționare a căii de atac a apelului împotriva încheierilor prin care s-a respins cererea de investire cu formulă executorie potrivit dispozițiilor art. 640 al. 4 C. proc. Civ.

a) Într-o opinie (majoritară) s-a apreciat că apelul împotriva încheierilor prin care s-a respins cererea de investire cu formulă executorie se soluționează după aceleași reguli de soluționare a cererii de investire cu formulă executorie în primă instanță, respectiv în camera de consiliu, fără citarea părților.

b) Într-o altă opinie s-a apreciat că această cale de atac se soluționează în ședință publică, cu citarea părților după regula generală atâta timp cât textul de lege nu distinge.

5.2. În cazul investirii cu formulă executorie, formula executorie se menționează în încheierea pronunțată conform art. 640 ind. 1 C.proc.civ. sau se aplică pe originalul titlului executoriu ce trebuie depus odată cu cererea de investire?

a) Într-o primă opinie, formula executorie se aplică pe originalul înscrisului;

b) Într-o a doua opinie, titlul nu se depune în original, iar formula se aplică pe încheiere;

c) Într-o a treia opinie, titlul se depune în original, iar formula executorie se aplică pe încheiere.

Art. 640 ind. 1 C.proc.civ. - Investirea cu formulă executorie

„(1) Titlurile executorii, altele decât hotărârile judecătorești, pot fi puse în executare numai dacă sunt investite cu formulă executorie.

(2) Cererea de investire cu formulă executorie se soluționează de judecătoria în circumscripția căreia se află domiciliul sau sediul creditorului ori al debitorului, după caz, în cameră de consiliu, fără citarea părților. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul

creditorului se află în străinătate, creditorul va putea depune cererea de investire și la judecătoria în circumscripția căreia se află domiciliul său ales.

(3) Instanța va verifica dacă înscrisul întrunește toate condițiile de formă cerute de lege pentru a fi titlu executoriu, precum și alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege.

(4) Încheierea prin care se respinge cererea de investire cu formulă executorie poate fi atacată numai cu apel de către creditor, în termen de 5 zile de la comunicare.

(5) Încheierea prin care se admite cererea de investire cu formulă executorie nu este supusă niciunei căi de atac, dar legalitatea acesteia poate face obiectul contestației la executare.

(6) Formula executorie are următorul cuprins: "Noi, Președintele României,

Dăm împuternicire și ordonăm executorilor judecătorești să pună în executare titlul (Aici urmează elementele de identificare a titlului executoriu.) pentru care s-a pronunțat prezenta încheiere de investire cu formulă executorie. Ordonăm agenților forței publice să sprijine îndeplinirea promptă și efectivă a tuturor actelor de executare silită, iar procurorilor să stăruie pentru ducerea la îndeplinire a titlului executoriu, în condițiile legii. (Urmează semnătura președintelui completului și a grefierului.)”.

Soluția propusă

Investirea cu formulă executorie se introduce prin art. 640 ind. 1 N.C.proc.civ., ca procedură separată de încuviințarea de executare silită.

Pentru a fi puse în executare silită, se investesc cu formulă executorie, altele decât hotărârile judecătorești.

Prin urmare, hotărârile judecătorești sunt scutite de formalitatea investirii cu formulă executorie, spre deosebire de hotărârile arbitrale sau de alte titluri executorii (cambie, bilet la ordin act autentic notarial, contract de credit bancar, contract de asistență juridică).

Prin excepție, dacă legea prevede în mod expres anumite titluri executorii, altele decât hotărârile judecătorești, pot fi puse în executare fără investire cu formulă executorie (spre exemplu, încheierea executorului judecătoresc prevăzută la art. 628 alin. 5 N.C.proc.civ., actul de adjudecare – art. 855 alin. 2 N.C.proc.civ.).

Investirea cu formulă executorie reprezintă o condiție pentru demararea executării silite, în lipsa îndeplinirii căruia, executarea silită este lovită de nulitate potrivit art. 703 N.C.proc.civ.

Procedura de soluționare a cererii de investire cu formulă executorie are un caracter necontencios, soluționându-se fără citarea părților, în camera de consiliu.

Analiza instanței în cadrul acestei proceduri este limitată la verificarea înscrisului cu privire la întrunirea condițiilor de formă cerute de lege pentru a fi titlu executoriu și nu de fond ale titlului executoriu.

În ipoteza în care instanța respinge cererea de investire cu formulă executorie, **încheierea poate fi atacată numai cu apel** de către creditor, în termen de 5 zile de la comunicare.

Încheierile în materie necontencioasă nu au autoritate de lucru judecat – art. 535 N.C.proc.civ. – și împărtășim opinia exprimată de tribunal, potrivit căreia apelul se judecă în cameră de consiliu, potrivit art. 534 N.C.proc.civ., necitându-se debitorul care nu este parte nici la judecarea cererii în primă instanță și nici în apel.

Încheierea prin care se admite cererea de investire cu formulă executorie nu este supusă niciunei căi de atac, dar legalitatea acesteia poate face obiectul contestației la executare.

6. Suportarea cheltuielilor judiciare, constând în onorariul avocatului din oficiu desemnat pentru persoana față de care s-a solicitat emiterea ordinului de protecție, în cazul admiterii cererii de chemare în judecată

Cheltuielile judiciare, în prezent, sunt reglementate de Codul de procedură penală și reprezintă cheltuielile necesare pentru efectuarea actelor de procedură, administrarea probelor, conservarea mijloacelor materiale de probă, onorariile avocaților, precum și orice alte cheltuieli ocazionate de desfășurarea procesului penal și se acoperă din sumele avansate de stat sau plătite de părți, conform art. 272 N.C.proc.pen.

Potrivit art. II din Legea nr. 25/2012, Legea nr. 217/2003 *se completează cu prevederile corespunzătoare din Codul penal, Codul civil, Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă.*

Însă problema suportării cheltuielilor judiciare avansate de stat este reglementată de dispozițiile art. 274 și art. 275 alin. 1 N.C.proc.pen., în funcție de soluția pronunțată de instanță în ceea ce privește latura penală, referindu-se la soluții precum: renunțarea la urmărirea penală, condamnarea, amânarea aplicării pedepsei, renunțarea la aplicarea pedepsei achitarea, încetarea procesului penal, continuarea procesului penal, restituirea la parchet.

De asemenea, cheltuielile judiciare avansate de stat se suportă de partea a cărei cerere a fost respinsă, conform art. 275 alin. 2 N.C.proc.pen.

Potrivit art. 275 alin. 3 N.C.proc.pen.: *„în toate celelalte cazuri nereglementate expres, cheltuielile judiciare avansate de stat rămân în sarcina acestuia”.*

În cauză, se constată, pe de o parte, că acțiunea de față este o acțiune civilă, iar nu penală și, în mod firesc, prima instanță nu a pronunțat niciuna din soluțiile prevăzute de art. 274 și 275 alin. 1 N.C.proc.pen., astfel încât nefiind în prezența niciuneia din situațiile expres reglementate, devin aplicabile prevederile art. 275 alin. 3 N.C.proc.pen., cheltuielile avansate de stat rămân în sarcina acestuia.

Pe de altă parte, dacă s-ar aplica în cauză, prin analogie, dispozițiile referitoare la suportarea cheltuielilor judiciare avansate de stat în cazul condamnării inculpatului, se observă că, potrivit art. 274 alin. 1 N.C.proc.pen., inculpatul, în acest caz, este obligat la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat, *cu excepția cheltuielilor privind avocații din oficiu și interpreții desemnați de organele judiciare, care rămân în sarcina statului.*

Prin urmare, fie că se vor aplica în cauză prevederile art. 275 alin. 3 N.C.proc.pen., fie că se reține, prin analogie, incidența dispozițiilor art. 274 alin. 2 teza a II-a N.C.proc.pen., în cazul admiterii cererii pentru emiterea ordinului de protecție cheltuielile judiciare avansate de stat, reprezentând onorariul avocatului din oficiu, vor rămâne în sarcina acestuia.

În această din urmă problemă nu există practică neunitară, este doar o problemă de drept care a fost pusă în discuție în cadrul întâlnirii de învățământ profesional din luna ianuarie 2015 a judecătorilor din cadrul secției civile a Tribunalului Vaslui.

Soluția propusă

Art. 90 din Codul de procedură civilă intitulat Condiții de acordare a asistenței judiciare stabilește în mod expres în materie civilă aceste condiții, iar O.U.G. nr. 51/21.04.2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă procedura reglementată referitoare la ajutorul public judiciar în forma asistenței prin avocat.

În conformitate cu art. 23 din O.U.G. nr. 51/2008, ajutorul public judiciar sub forma asistenței prin avocat se acordă conform prevederilor cuprinse în Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat referitoare la asistența judiciară

gratuită.

Conform dispozițiilor art. 72 alin. 1 din Legea nr. 51/1995, în cazul în care, potrivit art. 11 – 19 din O.U.G. nr. 51/2008 a fost încuviințată cererea de ajutor public judiciar sub forma asistenței prin avocat, cererea împreună cu încheierea de încuviințare se trimit la baroul din circumscripția instanței. Se va stabili cuantumul onorariului de avocat din oficiu, conform protocoalelor încheiate între aceste instituții.

Ca atare, nu sunt aplicabile dispozițiile Codului de procedură penală în ceea ce privește cheltuielile judiciare referitoare la asistența juridică a persoanei care solicită ordinul de protecție, cât și asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul de protecție.

Astfel, se vor avea în vedere dispozițiile art. 6 din OUG nr. 51/2008, care reprezintă norma specială în domeniu: ajutorul public judiciar se poate acorda sub forma plății onorariului pentru asigurarea asistenței juridice printr-un avocat din oficiu sau ales pentru realizarea sau ocrotirea unui drept ori interes legitim în justiție, denumită asistență prin avocat.

Se vor avea în vedere totodată dispozițiile art. 8 indice 1 din OUG nr. 51/2008, art. 71 din Legea nr. 51/1995 și Protocolul nr. 113928/26.11.2008 încheiat între Ministerul Justiției și Uniunea Națională a Barourilor din România privind stabilirea onorariilor avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență juridică și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență juridică privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperare judiciară internațională în materie penală.

7. Interpretarea art. 2537-2539 NCC în ceea ce privește efectele întreruperii termenului de introducere acțiune (pentru acțiunile în justiție supuse unui termen - e.g. plângerile contravenționale, contestațiile la executare, plângerile împotriva încheierilor de carte funciară, etc.)

Texte relevante:

Art. 2537 alin. 2 C.civ.: „Prescripția se întrerupe ... prin introducerea unei cereri de chemare în judecată sau de arbitrare (...).”

Art. 2539 C.civ.: „În cazurile prevăzute la art. 2537 pct. 2 și 3, prescripția este întreruptă chiar dacă sesizarea a fost făcută la un organ de jurisdicție ori de urmărire penală necompetent sau chiar dacă este nulă pentru lipsă de formă.

Prescripția nu este întreruptă dacă cel care a făcut cererea de chemare în judecată sau de arbitrare ori de intervenție în procedura insolvenței sau a urmăririi silite a renunțat la ea, nici dacă cererea a fost respinsă, anulată ori s-a perimat printr-o hotărâre rămasă definitivă. Cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data când hotărârea de respingere sau de anulare a rămas definitivă, introduce o nouă cerere, prescripția este considerată întreruptă prin cererea de chemare în judecată sau de arbitrare precedentă, cu condiția însă ca noua cerere să fie admisă.”

Art. 2548 C.civ.: „Termenele de decădere nu sunt supuse suspendării și întreruperii, dacă prin lege nu se dispune altfel.

De asemenea, atunci când realizarea dreptului presupune exercitarea unei acțiuni în justiție, termenul este întrerupt pe data introducerii cererii de chemare în judecată sau de arbitrare ori de punere în întârziere, după caz, dispozițiile privitoare la întreruperea prescripției fiind aplicabile în mod corespunzător.”

Aspecte de interpretare:

Față de raportarea expresă realizată de legiuitor în art. 2548 N.C.civ. la aplicarea regulilor vizând întreruperea termenului de prescripție și în cazul decăderii (ca sancțiune

rezultată din nerespectarea termenului pentru realizarea unui drept în justiție) **se naște întrebarea dacă aceste cazuri de întrerupere descrise anterior nu ar trebui aplicate în cazul promovării unei noi acțiuni în justiție ulterior anulării pentru vicii de formă a primei acțiuni, constatării ei ca perimată sau renunțării reclamantului.**

Deși la momentul apariției Noului Cod de procedură civilă a existat avansată teza potrivit căreia întreruperea la care face referire textul art. 2548 N.C.civ. este aplicabilă doar decăderilor de ordin substanțial, poate fi necesară o reconsiderare a acesteia în contextul în care decăderile procedurale intervin efectiv după stabilirea primului termen de judecată. Astfel, termenul de promovare al acțiunii ar fi un termen cu o natură specială, pentru care nu ar exista un alt argument textual în vedere excluderii sale de la aplicarea regulilor de întrerupere.

Promovarea unei noi acțiuni în interiorul termenului de 6 luni (cu respectarea condițiilor impuse de text) ar trebui să determine o apreciere a acțiunii supuse termenului de decădere ca fiind realizată în interiorul termenului legal, susceptibilă de o analiză de fond (sau altor excepții mai puțin cea a tardivității).

Soluția propusă

Spre deosebire de reglementarea cuprinsă în fostul art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, în prezent, organul de jurisdicție competent nu poate aplica prescripția din oficiu (art. 2512 alin. 2 C.civ.).

Mai mult, se stipulează în mod expres că **prescripția** nu poate fi **invocată din oficiu** nici măcar în acele situații în care ar fi interesul statului sau al unităților sale administrativ-teritoriale – art. 2512 alin. 3 C.civ.

Prescripția extinctivă nu mai este o instituție juridică de ordine publică, ci de ordine privată.

Durata termenelor de prescripție poate fi modificată prin acordul expres al părților care, în principiu, nu poate fi mai mică de un an sau mai mare de 10 ani.

Cu toate acestea, nicio modificare nu poate opera în cazul dreptului lor la acțiune de care părțile nu pot să dispună.

Potrivit art. 2517 C.civ. termenul de prescripție extinctivă este de 3 ani, dacă legea nu prevede un alt termen.

Cauzele de întrerupere

Potrivit art. 2537 C.civ., prescripția extinctivă se întrerupe:

1. printr-un act voluntar de executare sau prin recunoașterea, în orice alt mod, a dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de către cel în folosul căruia curge prescripția;
2. prin introducerea unei cereri de chemare în judecată sau de arbitraj, prin înscrierea creanței la masa credală în cadrul procedurii insolvenței, prin depunerea cererii de intervenție în cadrul urmăririi silite pornite de alți creditori ori prin invocarea, pe cale de excepție, a dreptului a cărui acțiune se prescrie;
3. prin constituirea ca parte civilă pe parcursul urmăririi penale sau în fața instanței de judecată până la începerea cercetării judecătorești; în cazul în care despăgubirile se acordă, potrivit legii, din oficiu, începerea urmăririi penale întrerupe cursul prescripției, chiar dacă nu a avut loc constituirea ca parte civilă;
4. prin orice act prin care cel în folosul căruia curge prescripția este pus în întârziere;
5. în alte cazuri prevăzute de lege.

Efectele întreruperii

Din art. 2541 alin. (1) și (2) C.civ., rezultă că întreruperea cursului prescripției extinctive produce următoarele efecte:

- ștergerea prescripției extinctive începute înainte de apariția cauzei de întrerupere;
- începerea, după întrerupere, a cursului unei noi prescripții extinctive.

Potrivit prevederilor art. 6 alin. (4) C.civ., prescripțiile, decăderile și uzucapiunile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit, iar potrivit art. 204 din Legea nr. 71/2011, dispozițiile art. 2539 alin. (2) teza a II-a C.civ. se aplică și în cazul cererii de chemare în judecată sau de arbitraj introduse după intrarea în vigoare a Codului civil.

Conform art. 2539 alin. (2) C.civ., prescripția nu este întreruptă dacă cel care a făcut cererea de chemare în judecată sau de arbitraj ori de intervenție în procedura insolvenței sau a urmăririi silite a renunțat la ea, nici dacă cererea a fost respinsă, anulată ori s-a perimat printr-o hotărâre rămasă definitivă. Cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data când hotărârea de respingere sau de anulare a rămas definitivă, introduce o nouă cerere, prescripția este considerată întreruptă prin cererea de chemare în judecată sau de arbitraj precedentă, cu condiția însă ca noua cerere să fie admisă.

Astfel, în cazul în care cererea de chemare în judecată ulterioară a fost introdusă după expirarea termenului de 6 luni, de decădere, prescripția va fi examinată potrivit dispozițiilor legale care au instituit-o, iar în situația în care noua acțiune a fost introdusă înăuntrul acestui termen de 6 luni, instanța de judecată va proceda la examinarea cauzei pe fond, prescripția dreptului la acțiune considerându-se întreruptă numai dacă cererea este admisă.

În acest sens este și decizia nr. 2288/6.06.2013 a ÎCCJ, Secția a II-a civilă.

Clasificarea termenelor de decădere

Potrivit art. 2545 alin. (1) C.civ., „prin lege sau prin voința părților se pot stabili termene de decădere pentru exercitarea unui drept sau săvârșirea unor acte unilaterale”, iar alin. (2) dispune că „neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit atrage pierderea lui, iar în cazul actelor unilaterale, împiedicarea, în condițiile legii, a săvârșirii lor”.

Prin acte unilaterale se înțeleg nu numai acte juridice unilaterale, ci și acte materiale.

Decăderea nu constituie o /sanțiune propriu-zisă, deoarece ea poate opera și în lipsa oricărei culpe.

În funcție de izvorul lor, termenele de decădere pot fi legale (instituite prin lege) sau convenționale (stabilite prin voința părților).

În categoria termenelor de decădere legale, putem distinge între termene instituite prin dispoziții legale care ocrotesc un interes general și termene instituite prin dispoziții legale care ocrotesc interese private.

De asemenea, mai putem deosebi între termenele de decădere de ordine publică (termenele instituite prin dispoziții legale care ocrotesc un interes general) și termenele de decădere de ordine privată (termenele instituite prin dispoziții legale care ocrotesc interese private, precum și termenele convenționale). Potrivit art. 2549 alin. (2) C.civ., părțile nu pot să modifice (nici să micșoreze, nici să mărească) termenele de decădere de ordine publică. *Per a contrario*, un termen de decădere de ordine privată poate fi modificat prin voința părților.

Domeniul de aplicare

Potrivit art. 2547 C.civ., „dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de decădere sunt aplicabile regulile de la prescripție”.

Pot fi distinse ***două ipoteze***:

a) O primă ipoteză este aceea în care prin lege sau prin actul juridic al părților se instituie un termen și, totodată, se prevede în mod expres că depășirea termenului atrage decăderea. Cu alte cuvinte, este vorba de o decădere expresă.

Ca exemple de termene legale pentru a căror depășire se prevede în mod expres decăderea, menționăm:

- termenul de decădere de 3 ani aplicabil acțiunii în rectificare, întemeiate exclusiv pe dispozițiile art. 908 alin. 1 pct. 1 și 2 N.C.civ., îndreptate împotriva terțului subdobânditor de bună-credință și cu titlu oneros, care începe să curgă de la data înregistrării cererii de înscriere în cartea funciară (art. 909 alin. 3 și 4 N.C.civ.);

- termenul de decădere de 1 an aplicabil acțiunii în rectificare, întemeiate exclusiv pe dispozițiile art. 908 alin. 1 pct. 1 și 2 N.C.civ., îndreptate împotriva terțului subdobânditor de bună-credință și cu titlu oneros, care, în ipoteza comunicării celui îndreptățit a încheierii prin care s-a ordonat înscrierea, începe să curgă de la data comunicării acesteia (art. 909 alin. 3 și 4 N.C.civ.);

- termenul de decădere de 5 ani aplicabil acțiunii în rectificare îndreptate împotriva terțului subdobânditor cu titlu gratuit (prin donație sau legat cu titlu particular), care începe să curgă de la data înregistrării cererii de înscriere în cartea funciară a dreptului real dobândit (art. 909 alin. 1 și 4 N.C.civ.);

- termenul de decădere de 3 ani aplicabil acțiunii în revendicarea bunului mobil pierdut sau furat de la posesorul de bună-credință, care începe să curgă de la data la care proprietarul a pierdut stăpânirea materială a bunului (art. 937 alin. 1 N.C.civ.).

b) A doua ipoteză este aceea în care prin lege sau prin actul juridic al părților se instituie un termen, fără a se preciza dacă depășirea acestuia atrage decăderea sau prescripția extinctivă. Dacă rezultă neîndoielnic că împlinirea termenului atrage pierderea dreptului subiectiv neexercitat înăuntrul termenului respectiv sau împiedicarea efectuării unui act unilateral, atunci va fi vorba de decădere. Într-un asemenea caz, se poate vorbi de o decădere tacită (implicită).

În acest sens, apreciem că termenul care nu privește exercitarea dreptului la acțiune (exercitarea unei acțiuni în justiție) nu poate fi calificat niciodată ca termen de prescripție extinctivă, ci ca termen de decădere (desigur afară de cazul când ar fi un termen ca modalitate a actului juridic).

Spre exemplu, trebuie calificate ca termene de decădere:

- termenul de 1 an aplicabil dreptului de opțiune succesorală, care începe să curgă de la data deschiderii succesiunii [art. 1103 alin. 1 C.civ.];

- termenul de 10 zile aplicabil dreptului de preempțiune în cazul vânzării de bunuri mobile sau de 30 de zile în cazul vânzării de bunuri imobile, termen care începe să curgă de la data comunicării către preemtor a notificării cuprinsului contractului încheiat cu terțul [art. 1732 alin. (4) C.civ.];

- termenul de 2 zile de la data la care roiul de albine a trecut pe terenul altuia, în care proprietarul roiului trebuie să îl urmărească, respectiv termenul de 2 zile de la data la care proprietarul roiului a încetat urmărirea [art. 576 alin. (3) C.civ.].

Dacă, însă, un termen a fost instituit prin lege sau prin voința părților pentru exercitarea dreptului la acțiune (exercitarea unei acțiuni în justiție) sau în legătură cu aceasta și nu s-a prevăzut că nerespectarea lui atrage pierderea dreptului subiectiv sau împiedicarea efectuării unui act unilateral, atunci trebuie calificat ca termen de prescripție extinctivă.

În ce privește introducerea unei acțiuni în justiție supusă unui termen, căile de atac, sunt aplicabile dispozițiile art. 180-185 din Noul Cod de procedură civilă.

Potrivit art. 185 din Noul Cod de procedură civilă „(1) Când un drept procesual

trebuie exercitat într-un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercitarea dreptului, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Actul de procedură făcut peste termen este lovit de nulitate. (2) În cazul în care legea oprește îndeplinirea unui act de procedură înăuntrul unui termen, actul făcut înaintea împlinirii termenului poate fi anulat la cererea celui interesat”, iar potrivit art. 186 din Noul Cod de procedură civilă, decăderea nu afectează dreptul subiectiv ce se valorifică prin acțiune, ci se pierde numai dreptul procesual care nu a fost exercitat în termen. Cu alte cuvinte, decăderea lipsește actul de procedură de efecte în ce privește funcția sa procedurală. Desigur, în mod indirect poate fi afectat și dreptul la acțiune, mai precis dreptul de a obține condamnarea pârâtului (de exemplu, dacă cererea introductivă a fost respinsă, iar partea interesată nu exercită apelul în termen, ea va fi decăzută din dreptul de a exercita această cale de atac, iar pe cale de consecință nu va mai putea exercita nici recurs, chiar dacă legea ar prevedea această cale de atac. În consecință, se va putea pierde dreptul de a obține condamnarea pârâtului fiindcă o eventuală viitoare acțiune ar fi paralizată prin excepția autorității de lucru judecat). În ipoteza în care actul de procedură este făcut totuși peste termen, sancțiunea care intervine este nulitatea acestuia, conform art. 185 alin. 1 teza finală.

Decăderea intervine:

- când prin lege este stabilit un termen fix pentru îndeplinirea unui act de procedură, iar partea a lăsat să expire acel termen fără a beneficia de el (de ex., dacă partea interesată nu a exercitat apelul în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii - art. 468);

- când legea stabilește că îndeplinirea unui act de procedură trebuie realizată într-o anumită etapă sau moment procesual ori legea prevede o ordine în efectuarea unor anumite acte de procedură, iar partea nu respectă etapa, momentul sau ordinea instituită de legiuitor [de ex., necompetența materială și teritorială de ordine publică trebuie invocată de părți ori de către judecătoria primului termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe - art. 130 alin. (3)].

Sancțiunea decăderii nu intervine:

- dacă nu a fost constatată de instanță (în sistemul procesual civil românesc nu există decăderi care să opereze de drept);

- dacă partea care ar putea să invoce sancțiunea decăderii renunță la acest drept (persoana care renunță trebuie să aibă capacitate deplină de exercițiu, termenul nerespectat să fie instituit prin norme dispozitive, renunțarea să intervină numai după expirarea termenului, renunțarea să fie personală și expresă);

- când vizează pe una din părțile legate printr-un raport de solidaritate sau indivizibilitate;

- când se acoperă potrivit unei dispoziții exprese a legii;

- dacă partea a fost împiedicată să îndeplinească actul de procedură în termen datorită unor motive temeinic justificate [art. 186 alin. (1)].

În privința regimului juridic de invocare a decăderii, faptul că dacă s-a încălcat o normă imperativă, decăderea poate fi invocată de oricare din părți, de procuror sau de instanță din oficiu, în orice fază a procesului, dacă legea nu limitează faza procesuală în care se poate invoca. În ipoteza în care norma încălcată are caracter dispozitiv, decăderea va putea fi invocată numai de partea interesată și numai la primul termen de judecată care are loc după cunoașterea motivului decăderii, dacă legea nu prevede expres un alt moment.

Ca atare, decăderea este o sancțiune procedurală căreia i se aplică dispozițiile de drept procesual și nu dispozițiile din dreptul civil referitoare la decăderea civilă a drepturilor.

Președintele Secției civile de la CURTEA DE APPEL IAȘI,

Judecător